

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims. cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

L'aliança perdigot-centralista

CRONICA

JA te rahó aquell refrá de la terra: «Quí no 's consola es perque no vol.» Ab no fer cas de res de lo que á un hom li passi, se logra en certa manera la suprema felicitat reservada als masells d'ànima. Si de mes á mes se té la poca aprensió de pendre las contrarietats per beneficis, els sots per pedestals, las garrotadas per caricias, las perduas per ganancias, llavoras sí que s'alcansa la realisació en aquesta vida de una de las mes importants benaventuransas senyaladas pera la vida eterna.

Benaventurats els ximplés, els ilusos, els que no tenen sentits ni vergonya, ja que ab aixó sols tot el mon es seu.

En aquest cas se troban els regionalistas de la colla dels perdigots. Ja en el mes de novembre últim, ab motiu de las eleccions municipals revelaren de lo qu'eran capassos en aquest punt. De catorze candidats que presentaren, la meytat, ó sigan set, caygueren á l'aygua. Dels set restants, sis eixiren per minoria, es á dir per misericordia dels republicans. Donchs ab tot y aixó *La Perdiu* alsantse de puntetas y estirant el coll tot quant podia, proclamava als quatre vents son gran triomf.

Aquest gallejar intempestiu, revelació de una idiossincracia mes que catalana, portuguesa, era sols un anticipo de lo que havia de succehir mes tart, ab motiu del viatge regi. Els perdigots plomats, esquarterats, estufats ab lloer per en Maura, l'enemich implacable de las bases de Manresa, cantan victoria. En Toni I se 'ls ha menjat —no sé si 'ls arribará á pahir—pero desde 'l ventrell de 'n Toni I encare cridan y bravatejan, figurantse que han donat un gran pas y que ja son ells y no 'l qui se 'ls ha cruspit, els qui governan l'Espanya.

No sé si el mateix Maura s'arribará á arrepentir de haverse'ls incorporat, al veure la pertinacia ab que li tornan á la boca. Per aquests cassos de indigestió 's recomanan els emétichs.

L'última reunió de la *Lliga regionalista*, de aques-

ta *Lliga* completament deslligada, es un exemple de la inconmensurable potencia de la barra catalana, no de l'heráldica que figura en l'escut de la terra, sino de la qu'emplean els homes desaprensus, quan se troban en un compromís insoluble.

L'art de las componendas y de lligar moscas per la quá no pot arribar mes enllá, per el mer fet de haverse reconegut que tots havían cumplert els acorts presos per aquella corporació, lo mateix el sardanista Cambó espetant un discurs al rey, que 'ls seus companys de Consistori Srs. Carné, Sunyol, Giralt y Pijoan protestant contra aquest discurs. La *Lliga* havia acordat no fer cap acte, mantenintse completament retreta ab motiu del viatge regi; pero 'ls lligats podían fer lo que 'ls passés pel cap, ja en

un ja en altre sentit, que no per aixó la *Lliga* 'ls havia de desautorisar. En tot cas se posarían en la mateixa condició del cómic personatge de *Lo Castell dels Tres Dragóns*: «Aixó ho faig com á guerrero —aixó com particular.»

Compreném que 'l Sr. Russinyol haja abandonat la presidencia de una corporació que en un instant s'ha posat al nivell del singlot poétich mes cómic y grotesch que va produhir la ploma ajogassada y graciosa de 'n Serafí Pitarra. Ab bona voluntat se pot arribar fins al fracás; pero fins al ridícul, ja fora massa.

Per altra part, el Sr. Russinyol que, com antich fusionista no desconeix las manyas y artimanayas del tripijoch de la política,

s'haurá fet cárrech de la verdadera situació de impotencia en que ha quedat el regionalisme. Las masses de la gent de bé que li proporcionavan recursos y vots, han desertat anantse'n ab en Maura. Ja no respondrán may mes al reclám dels que las feyan seguir invocant las reivindicacions de Catalunya. Están per lo positiu, y aquí lo positiu es la reacció y l'obtenció de determinats privilegis d'ordre purament material.

De manera que 'l regionalisme militant, si aspira á conservar una mera apariencia de carácter propi, s'ha de fer maurista. De senyor qu'era s'ha de convertir en vassall. Y en l'aglomeració maurista que s'está formant, lo que abunda y lo que sobra son aspirants á la jefatura. ¿No es veritat, senyor Russinyol?

CURIOSITAT SATISFETA

«¿Era alló una merla? ¿Era un russinyol?...»
¡Era un cocodrilo que prenía 'l sol!

Per aixó 's comprén molt bé que haja prés el partit de recloures en el niu doméstich. Demuestra ab aixó més seny y previsió que aquells qu' encare 's figuran que aquí no ha passat res.—«No es nada lo del ojo, y lo tenía en la mano.»

La incorporació del regionalisme en l' esqueixada maurista, l' acaba de proclamar el poeta Maragall en un curiós opúscul intitolat: «De las reyals jornadas.»

En Maragall defensa la necessitat de la desaparició de tot partit tancat, dogmàtic ó militant, que s' acopli ó s' haja acoplat fins ara sota la senyera exclusiva del regionalisme. De una idea política subjecta á una sola norma de disciplina, pretén que 'l regionalisme 's transformi en un sentiment assequible als homes de totes las ideas, de totes las tendencias, de totes las comunions polítiques, desde las més retrógradas á las més avansadas. Ja fins els republicans quedan absolts de la tatxa de brétols, purria, descamisats y fills de burdell, podent ser tan bons regionalistas com els mateixos perdigots.

Pero aixó sí, una vegada admesa aquesta amplitud de criteri, que faria que tots els partits polítichs militants contraguessin la passa regionalista, sería de molt bon veure que las tayfas que fins ara han estat condemnant la mala obra del tirá, se 'n anessin á engrossar las filas del maurisme, ab la major tranquilitat del mon, sense remordiments, ni desprestigis.

Y encare dirán que 'ls poetas no son hábils, sempre que l' ocasió 's presenta! Pero 'l plan de 'n Maragall no serveix per tot l' any: es sols utilisable en días de Carnestoltas. Mauristas de cor, reaccionaris de ánima, disfressats ab la careta regionalista... Creguins el Sr. Maragall: es preferible anarsen'hi sense máscara, ab la cara descuberta, com ho han fet la inmensa majoria de la gent de bé, las alosas que 'n Maura ha cassat ab els mirallets del viatge regi.

El mateix Sr. Maragall s' ha deixat enlluernar per aquests mirallets. Del viatge regi n' ha vist sols els resplandors, sense destriar lo qu' era degut á la compra d' entusiasme fingit, á la coacció, á la curiositat y á la badoqueria. Contemplant únicament lo que 's treya al sol, no ha parat esment en lo molt, en lo moltíssim que quedava á l' ombra, en els dolors del poble que no 's poden calmar ni apayagar ab moixigangas més ó menos aparatosas. En aquests dolors, Sr. Maragall, se reconcentra la verdadera poesia, la poesia viril de las ánimas assedegades de redempció.

Finalment el Sr. Maragall té en el seu opúscul un rasgo de ingenuitat encisadora. Segons ell, els regionalistas la varen errar, decidintse á fer la *criaturada* del retraiment. Si de bonas á primeras s' haguessin resolt á rebre al rey ab tots els honors, avuy podrían apuntarse en el *haber* tot lo que ha ocorregut, las ovacions, els aplausos, las lluminarias, las flors, els coloms, els mocadors voleyant y fins els entusiasmes més ó menos histérics del *bello sexo*. Tot aixó hauria sigut obra del regionalisme.

¡Vaya uns segadors més babiecas, que tenint á la vista un camp agé van abstenirse de ficarhi la fals pera quedarse després ab totes las garbas!

Per fortuna no tot está perdut. Y ja que per compte propi no han pogut fer de segadors, á las ordres de 'n Maura podrán exercir d' espigolayres.

P. DEL O.

ENGRUNAS

I

La finestra es oberta. Ompla ma cambra
un aire deliciós.

Porta en sas alas els sospira y besos
qu' esclatan voluptuosos en el bosch.

¡Hermosa nit pera gosarla total!
¡Gosemia mon amor!

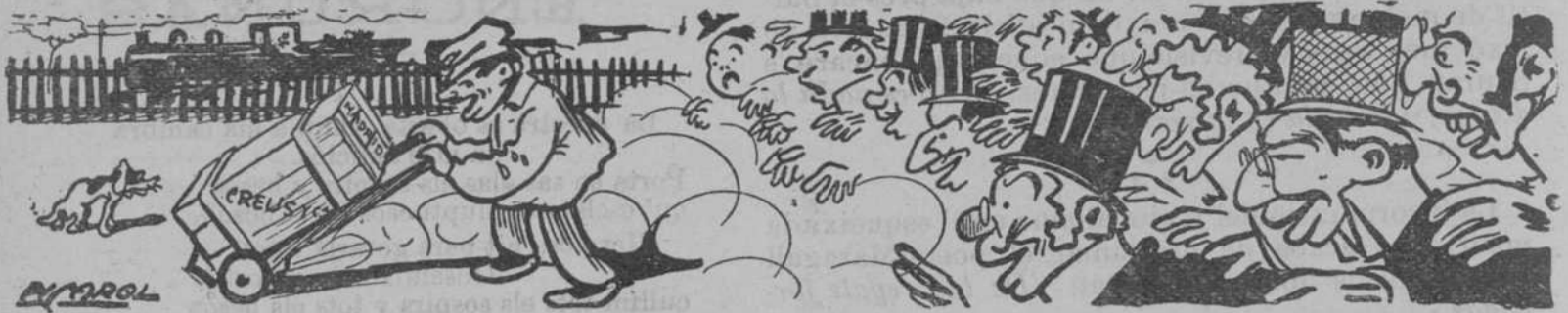
cullím tots els sospirs y tots els besos
qu' esclatan voluptuosos en el bosch.

EL REGALO DE 'N MAURA

—Té, noy, que jo no 'n gasto d' aixó. Potser á tú 't servirá quan serás gran.

L' ARRIBADA DE LA QUINCALLA

—¡Ja tenim las creus aquí!
¡Preparém els fracs planxats!

¡Y total, eran aquestos
els únichs crucificats!

Posa ton cap sobre l' espatlla meva,
aquí, ben prop del cor.
Vull que sentis lo molt qu' aquest t' estima,
¡que bé prou t' ho deu dir en cada cop!
Abrassa'm ben estret, en tant jo poso
un bes damunt ton front
que despertis ton ánima adormida
perduda de ta pensa allá en el fons.
Abrassa'm mes, mes fort, fins á escanyarmel...
Pero... ¡qué imbécil soch dona del cor!
¡Qué mes voldria jo qu' entre tos brassos
caure per sempre en una nit d' amor!

II

Aquest matí he trobat la teva amiga
y reprimintse 'l plor,
m' ha dit qu' estás malalta, molt malalta.
Y jo he baixat el cap, ferit de mort.
—¿Que té?—li he preguntat, y ella 'm contesta:
—Malaltia de cor!
Y jo he aixecat el cap, me l' he mirada
y m' he posat á riure com un boig.

A. JULIÀ PONS

LA GUERRA

(MONÓLECH)

Don Cándit, assentat en un balanci, comensa á llegir
els «últimos partes» del diari, que parlan de la
guerra.

—«Los japoneses han entrado en Ping-Chang.»

(Interrompent la lectura:) Grabemnos ben bé
aquest nom en la memoria: Ping-Chang... Es tan en-
reversada la nomenclatura geográfica d' aquellas ter-
rras, que per atenció que s' hi posi, un sempre 'n
surt enredat... Hem dit... Ping-Chang... Bueno...

(Torna á llegir:) «Las avanzadas rusas han llega-
do á Lang-Son...»

(Parantse altra vegada:) O molt m' equivoco ó
aquest ja es el tercer cop que hi arriban á Lang-Son
las avansadas rusas... Encare que, en rigor, aixó no

vol dir res. Podria ser que hi haguessin anat, y des-
prés n' haguessin sortit, y després hi haguessin tor-
nat á anar y després haguessin tornat á sortir... ¡N'
ocasiona tantas la guerra de peripecias extranyas!...

(Llegint:) «Asegúrase que en la orilla derecha del
Yalú se han concentrado ya 30 mil hombres.»

Bé, *hombres*... ¿De quíns son aquestos *hombres*?
Russos ó japonesos?... Potser n' hi ha quinze mil
de cada classe...

(Segueix llegint:) «Dícese, en cambio, que en la
orilla izquierda hay cerca de 40 mil.»

¡Endavant!... Trayeune l' aygua clara d' aquest ga-
limatías. 40 mil aquí, 30 mil allá... Total 70 mil *hom-
bres*, que á la qüenta s' están á la vora d' un riu, mi-
rantse 'ls uns als altres, má sobre má, ó tal vegada
pescant anguilas... ¿Y d' aixó 'n diuhen guerra?...

(Continua la lectura:) «Los rusos han ocupado á
Chang-Ping...»

¡Anda, salerol!... Primer deya que hi havían entrat
els japonesos, ara resulta que son els russos... ¡Ah,
calla, no!... Aquest es un altre poble: Chang-Ping.
Aquell era Ping-Chang... ¡Quín enredo!... Com si di-
guessim: els russos han entrat á Lona-bada y els ja-
ponesos han entrat á Bada-lona... N' hi ha per tor-
narse tarumba... No sé cóm no ho privan que hi hagi
poblacions que tinguin el mateix nom que un' altra
girat al revés.

(Llegeix:) «No se sabe nada de la escuadra de
Vladivostok.»

La confessió es bonica... *No se sabe nada*... Donchs
si *no se sabe nada*, lo millor era no dirne res. Perque
seguint per aquest tenor y continuant sense tenirse
noticias d' ella, demá ens deurán haver de dir:

«Tampoco se sabe nada de la escuadra de Vladi-
vostok.»

Y passat demá haurán de tornar á dirnos:

«Continúa sin saberse nada de la escuadra de
Vladivostok.»

Lo qual de no tenir la escuadra de Vladivostok la
bondat de ferse visible, calculeu lo llarch que pot
arribar á ser!...

(Torna á llegir:) «Un crucero japonés ha bombar-

UN QUE PLEGA

deado los fuertes de Se-Fou durante quince minutos.

»Según noticias de origen ruso, la plaza no ha sufrido la menor avería.

»Según noticias de procedencia japonesa la plaza ha quedado arrasada...»

Y según noticias de procedencia meva, entre japonesos y russos ens están prenent el pèl ab la major suavitat y clavantnos cada guatlta que canta el miserere.

(Llegint:) «Ha presentado la dimisión el almirante Alexeieff.»

¡Ben fet!... Desde bon principi ja m' ho va semblar que aquest home era un neula.

(Continúa Llegint:) «No es cierto que Alexeieff haya presentado la dimisión.»

¿Heu vist?... Primer que sí, ara que no.

(Llegint altre cop:) «Con seguridad no se sabe nada respecto de la dimisión de Alexeieff. Unos afirman que ha dimitido; otros lo niegan rotundamente.»

¡Dona gust la serietat d' aquestas noticias!... Qualsevol se pensaría que 's tracta d' Espanya.

«En el encuentro que ayer hubo en Sin-Chu, los japoneses tuvieron tres muertos y los rusos dos.»

Ben poca cosa es.

«En las cercanías de Trifulco hubo también otro choque, del cual resultó un herido por cada parte.»

¡Quina miserial!...

«Más allá de Pi-li-tí se entabló asimismo un carnizado combate entre una división de cosacos y un cuerpo de caballería japonesa, que hizo perder á los amarillos un caballo y á los rusos una mula.»

(Tirant el diari en l' ayre y aixecantse del balancí:) Vaja, pleguém y que 'ns tornin els quartos.

Un caball malmés, un rus ferit, dos japonesos morts, un tinent enconstipat!...

¿Aixó es fer la guerra? ¿Aixó es lo que 'ns havian promés quan en Kuropatkine, y en Krastalynski y en Scrydloff y tots aquestos generals, que 'l diable

—Cuyta, treume aquesta farda de casa, y aquí tens aixó porque la portis ben lluny.

que pronuncíhi bé 'l seu nom, van encarregar-se de la direcció del tinglado?...

Si no arriba á ser la voladura del *Petro Paulooski*, ab en Makharoff y 'ls seus 650 tripulants, encare estariam dejuns de llegir una noticia una mica decenta.

Patrullas que van d' aquí allá, destacaments que venen d' allá aquí, escamots de dotze russos, vanguardias de quinze japonesos...

¡Valenta manera de burlarse del món civilisat!...

¿Ahónt son aquells exércits formidables de mitj milió d' homes cada un, que havian d' aixordar á la gent pacífica ab l' espatech del seus xochs espantosos?...

¡Farsants, més que farsants! Aixó es estafar al públich.

Pero de mí no se 'n riuran. Que al menos no senti dir que 'ls japonesos han entrat á Moscou ó que 'ls russos han engabiado al Mikado y á tota la seva

RARA MODIFICACIÓ...

... que dintre alguns días hi haurá en cert balcó.

¿PELS POBRES?

—Dispenseume, noys: ja ho hi repartit tot á n' aquestos.

familia, portin lo que portin els diaris, jo no torno á llegir res més de la guerra, ¡res més!...

A. MARCH

QUE 'M CASO...

Va formal!... Si trobo dona
que necessiti marit,
y busqui alguna persona
per no trobarse en el llit
soleta com una mona,

jo 'm casaré... Estich cansat
de ma vida esbojarrada,
y penso pendrer estat,

LLEGINT LA REVISTA DE LAS «COJIDAS»

—¡Dos espasas fora de combat en una sola tardel!...
Aquests toros mereixen ser nombrats socis honoraris de
la Abolicionista.

si trobo una dona honrada
que m' admeti al seu costat.

Res d' alló d' aná al Eden,
á fe 'l mico á las francesas,
donant que dir á la gent...
¡s' han acabat las bestiesas
y á posar enteniment!

Tot alló d' aná á dormí
quan s' alsan las marmanyeras,
ja no ha de resar per mí...
¡Fora costúms calaveras
y á llevarme dematí!

Quan penso que 'm trobaré
tan tranquil, si es que la dona
que jo acepti per mullé'
me resulta neta y bona
renego de ser solté'!

Al vespre, en havent sopat,
quan vinguin las nits quietosas,
recorrerém la ciutat,
y anirém contantnos cosas
tot buscant la soletat.

A las onze, cap á joch;
y entre llensol y flassada,
encendré tots dos el foch,
y ab aquella foguerada
ens dormirém poch á poch.

Al sé' al matí, jo al treball.
La dona, cap á la manxa
y á moure un xich el ventall.
Al mitj-día, á omplir la panxa,
y després, á torná' al ball!

Aixó m' alegría fora
perque 'm sento casador
y ¡vaja! 'm falta senyora...
¡Ay si no fós que 'm fan por
els gastos de llevadora.

ANGEL VILAVELLA

PRESENTALLAS «COMENS DE SIGLE»

La enginyosa ocurrencia del senyor Maura regalant á la Mare de Deu de la Mercé l' hermillla que, segons totes las senyas, li va salvar la vida, ha obert un camp inmens als instints económichs dels nostres devots.

L' exemple, realment, mereix ser imitat; tant perque vé de dalt, com perque resulta barat.

Podent á tan baix preu quedar bé ab las potestats celestials que desde'l seu lluminós trono vetllan per la nostra salut y interessos, ¿quina necessitat hi ha de gratarse tontament la butxaca? ¿A qué gastarse els diners en cera, ó en missas ó en joyas d'or sembradas de diamants?

Aixís devia pensar sens dupte un subjecte que l' altre dia va presentarse en una parroquia, famosa per la liberalitat dels seus feligresos.

—Senyor rector—va dir el pacífich devot, entrantse'n molt decidit á la sagristia:—vinch á oferir un homenatge á la Verge en senyal de gratitut pel gran favor que acaba de dispensarme.

—Ah, sí?—va fer el digne sacerdot, refregantse las mans.—¿Qué ha sigut?

—Figuris! Tinch un noyet que feya una pila de temps que se m' anava fonent com una candela. Jo que un dia m' encomano á la mare de Deu y dich: Ara vaig á probar de donarli l' oli de fetje de bacallá... ¡Lo mateix que si l' oli l' hagués posat en un llum! A las quatre tomas ja semblava tot un altre. Van sortirli 'ls colors, va recobrar l' ale-

gria perduda, va comensar á trencar plats y á enfilar-se per las caderas; en fi, una transformació verdaderament miraculosa.

—Vaja, me 'n alegro.

—Mes me 'n alegro jo! En proba de lo qual, hi decidit fer aquest regalo á la Verge...

Y desembolicant un bulto que duya á la butxaca, va entregar al venerable rector una ampolla buyda.

—¿Qué es aixó?—va preguntarli l' altre, tot sorprés.

—L' última ampolla d' oli de fetje de bacallá que ha pres el meu fill.—

De las cosas tot es el comensar. Una vegada ensenyat el procediment, ¿quí sab ahont anirém á parar per aquesta nova via oberta á la devoció práctica?

Un jove molt tranquil, pero molt religiós, que no espera sino que 's mori un oncle seu que ha de deixar-lo hereu d' una fortuna considerable, m' ho deya no fa gayres horas:

—El día que 'l tío se 'n vaji al altre barri, penso demostrar la meva gratitut al meu patró sant Domingo fentli un obsequi ben significatiu.

—¿Qué li donará?

—Una copia legalisada del testament del oncle.— Y com aquest, n' hi haurá molts.

La noya que, després de llarchs anys d' esperar al home que ha de tréurela de la solteria, logri al fi casarse, regalará á la santa de la seva devoció una capsa de confits de la boda.

El militar que, ferit en el camp de batalla, pugui sortir sa y fresch del hospital, no tindrà mes que fer que presentar al seu sant tutelar la bala causant de la ferida ó, de no poder trobarla, el retrato del metje que l' hagi assistit.

El poeta guanyador d' un premi en un gran certamen, sortirà dignament del pas oferint á la parroquia el tinter que li hagi servit per estendre el treball llorejat.

El pintor que vengui bé un quadro de preu, quedará com un home regalant un pinzell.

Y per aquest patró, ¡calculin cuántas y cuán expressivas presentallas veurém entrar aviat en las

EMINENCIAS LÍRICAS

nostras iglesias!.

Lo que 'm sembla es una cosa. Els sants y las Mares de Deu segurament no dirán rés y aceptarán la nova moda ab silenciosa complacencia.

Pero lo qu' es els respectables capellans... ¡ah! lo qu' es ells, dupto que opinin com els sants y las santas.

M' atreixo á

sospitar qu' en lloch d' hermillas, ampollas, tinters y pinzells, mes s' estimarian... quartos.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

HISTORIA DE LAS CREENCIAS, SUPERSTICIONES, USOS Y COSTUMBRES, por FERNANDO NICOLAY.—Tomo I.—Forma part aquest llibre de la *Biblioteca Universal*, que la casa Montaner y Simón destina als subscriptors de la *Ilustración Artística*, y porta la recomanació de haver sigut premiat per l' Academia francesa y per la de Ciencias Morals y Políticas de París.

La condició mes rellevant de que dona probas Nicolsy es, sens disputa, la erudició. Coneix á fondo totes las manifestacions de las creencias y supersticions que han alimentat els antichs pobles, aixís com las que continúan mantenint encare avuy els salvatjes y 'ls dotats de una civilisació inferior, lo que li permet senyalar las conexions y semblansas que de son estudi poden deduirse.

Sens dupte, pera no ferir determinats sentiments, s' absté de tractar l' assumpto á la llum de la filosofia. Se tanca aquest camí que 'l portaria forçosament á conseqüencies contrarias al dogma.

Mes pera compensar l'ausència del element filosòfic, dona una gran preponderància al pintoresch, avivant l'interés y satisfent la curiositat del lector, ab els datos infinits que li posa á la vista fruyts de un pacient treball de investigació. L'obra ademés está notablement escrita, y profusament ilustrada ab primorosos grabats alius al text.

Per tots aquests motius té 'l seu lloch senyalat en la Biblioteca de tota persona amant de augmentar la seva cultura y de ampliar els seus coneixements sobre una materia tan interessant com resulta ser sempre la que 's refereix á las concepcions espirituals de tots els pobles que constitueixen el punt de relació de l'humanitat ab el misteri invisible.

A. B. C. DEL INSTALADOR Y MONTADOR ELECTRICISTA. — Tomo I. — Instalaciones privadas, por RICARDO YESARES BLANCO — La colecció de *Manuales Soler* s'enriqueix ab aquest tractat de caràcter eminentment pràctic, y escrit de manera que permet fins á las personas completament lligas en lo que 's refereix á la electricitat y á las sevas aplicacions adquirir tots els coneixements necessaris pera poderse dedicar á la professió de instalador ó montador electricista, ó senzillament aprofitar aquests coneixements com mera distracció. Acaban de facilitar l'objecte de una obra tan útil unas doscentas figuras intercaladas en el text.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

∴ *Otelo ó el Moro de Venecia*. Tragedia en cinco actos, de Shakespeare: traducció castellana de Antonio de Vilasalba. — Forma l volum XIII de la colecció *Teatro antiguo moderno*, composta tota ella de obras de cap de brot.

RATA SABIA

PRINCIPAL

∴ El vaudeville «Pascual Cordero» crech qu' es d' origen alemany, si bé te tot el caràcter típic de un género essencialment francès.

Aixó vol dir qu' entre 'ls súbdits del emperador Guillem s' hi contan escriptors capassos d'emular en l'esfera de las lletres, las fructuosas glorias dels soldats que s' anexionaren l' Alsacia y la Lorena, anexionantse alguna cosa mes que un' obra: un género escénic de un poble rival.

Pascual Cordero ha passat al castellá ab tot el seu bagatge d' equívocs y *quid pro quos*, excitant las riallas del públich aficionat á passar l'estona divertidament.

LICEO

Com tot el públich, vaig assistir ansiós al debut de un tenor que passa per celebritat, fentse pagar cinch mil franchs en or per funció... en Caruso, 'l ponderat Caruso.

Cantava 'l *Rigoletto*, obra principalment de barítono, com sab tothom molt bé, y no vaig arribar á temps de sentirli la balada del acte primer.

Peró en l'acte segon, en el duo ab la soprano 'm va caure completament del concepte, porque la veritat es que va fer molt mala feyna, calant notas, desentonant, y carregant las notas en el nas.

En el tercer cantá la romansa regularment, y no mes que regularment així mateix l' andante del quarteto en l'acte quart.

En la cansoneta entonada ab certa gracia una mica taujana, electricisá á una part del públich ab un pinyol de primera forsa. Repetició del pinyol per segona y per tercera vegada. Era precís dividir per tres els 5,000 franchs. De aquesta manera cada pinyol surt á 1,666 franchs y 66 céntims.

En resum: un tenor dotat de facultats poderosas, ab

molt fiato, ab valentia en els aguts y expansió en la corda mitja; pero carregat de vicis en l'emissió de la veu y donant ab molta freqüencia probas de mal gust.

La Sra. Clascenti va menjarse'l de viu en viu, cantant de una manera admirable, immediatament després del fracassat duo, la romansa del segon acte... ¡Y no li donan els 5,000 franchs!

Dissapte podfa havernos deixat sentir un' obra nova, mes propia de l' indole de la seva veu y en la que 'l tenor hi tingués una part mes important qu' en *Rigoletto*: per exemple l' *Aida*.

Peró no senyors. El famós Caruso devía ferse 'l càlcul de aquell artiller que deya:—¿No hi ha arribat una canonada? N' hi tirarem dugas.

¿Ab un sol *Rigoletto* no m' he salvat? Donchs tornaré á cantar-lo.

Y 'l resultat va ser el que ja 's preveya; si la primera vegada va sortir malament, la segona pitjor.

Al anarse'n en Caruso de Barcelona podfa dir:

—En Bernis m' ha pagat en or, pero 'l públich m' ha xiulat en plata.

La Traviata valgué un nou triomf á la Srta. Clascenti. En aquesta ópera, que feya anys no s' havia cantat á Barcelona, pogué fer gala de sas facultats que no son pocas. Ja en l'aria tan popular del primer acte fou ovacionada, ovació que 's repetí en el duo del segon y al final de la obra. Res té d' extrany l' éxit obtingut per la simpática cubana; puig per mes que 's trobi al comens de sa carrera artística, ostenta ja una veu espléndida que emiteix ab extraordinaria facilitat, domina las taulas ab una gracia ingénua que no té pero y fa gala de una escola de cant correctíssima á tot serho.

El tenor Ravazzolo, regular; el barítono Lapuma bé; el mestre Goula molt voluntariós.

La senmana que vé parlarém de la execució de la popular ópera *Gioconda* del mestre Ponchielli.

GRANVIA

Los Bohemios, sarsuela en un acte y tres quadros, letra dels Srs. Perrin y Palacios, música del mestre Amadeo Vives, implica l' explotació de la rica mena posada al descobert per en Puccini ab *La Boheme*.

No serán els autors de *Los Bohemios* els últims que hi acudeixin... ó sino al temps.

La *chulaperia* está completament agotada; cal acudir, donchs, á la *Bohemia*, en busca de assumptos teatrables. ¿Espanya está exhausta? Res costa de dirigirse á Fransa. D' aquest viatge no 'n fan pagar res.

Aixó es lo que han fet els autors dels llibre, conseguint combinar un' acció bastant moguda, y si no sempre interessant, suficientment agradable.

L' autor de la música ha fet alguna cosa mes. Podent disposar de un llibre propi del seu talent, s' hi ha agafat de debó, de la mateixa manera que s' agafá un día ab *D. Lucas del Cigarral*, escrivint una serie de números alguns d' ells notabilíssims, inspirats, instrumentats ab maestría y dignes en tots conceptes de figurar mes qu' en una sarsuela, en un' ópera cómica ab tots els ets y uts.

El públich va aplaudirlo ab deliri, cridantlo á l'escena repetidament y prodigantli al final una gran ovació. Ja era hora de que 'l mestre Vives prengué una bona revenja.

En l'execució va distingirse una triple, que, segons noticias, feya la seva primera aparició en el teatro, la Sta. Gabina de la Muela. Es serena, té conciencia de lo que val, y canta ab gust y afinació. Vaja, que ha de ser una delicia debutar brillantment ab un' obra que ha tingut un éxit.

Els restants artistas van portarse bé.

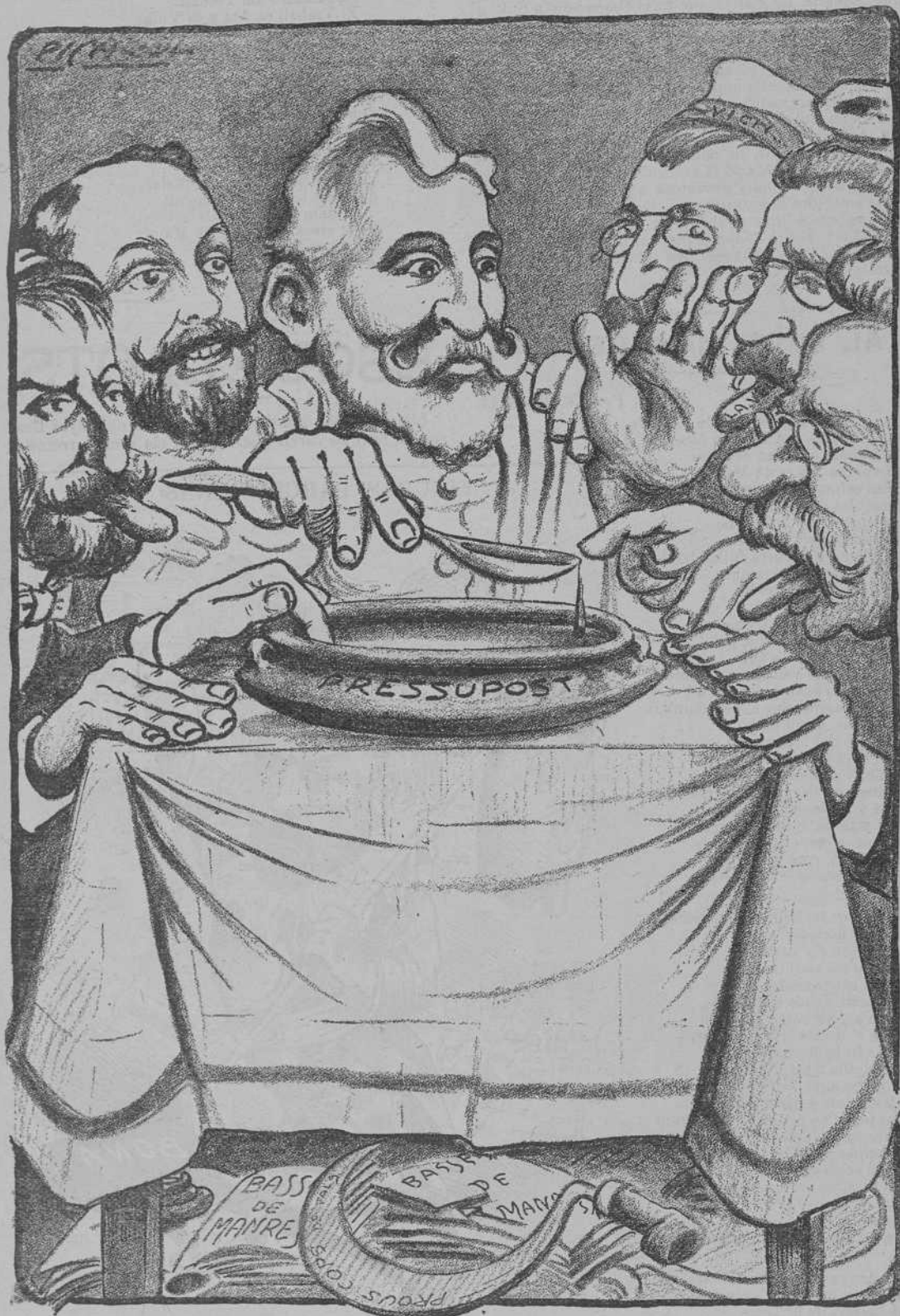
ASSOCIACIÓ WAGNERIANA

Pot ben vanagloriarse aquesta Associació, y en particular el seu digne president D. Joaquim Pena, d' haver fet una bona obra en favor del veritable art.

Aprofitant l'estada passatjera á Barcelona del *Quartet Tchèque* format pels grans concertistas Hoffmann (primer violí), Suk (segon violí), Nedbal (viola) y Wihan (violoncello), s' ha donat en dit local un concert que deixarà perdurable recort entre 'ls que varen tenir la sort de assistirhi.

LA NOVA EVOLUCIÓ DELS SEGADORS

Qui no pot segar, espigola.

No intentém sisquera analisar la execució del programa, qu'era escullidíssim. Resultaria una profanació y fora además tasca impossible ja que no hi ha en cap diccionari paraulas prou laudatorias pera alabar als célebres bohemis. Lo mateix que en el *Concert* de 'n Suk, d'una elegancia extremada per cert y que omplia tota la primera part, en el *Presto* de Haydn (motiu de una delirant ovació) y en el *Gran Quartet* núm. XIV de Beethoven varen mostrar plenament lo extraordinari del seu art únich, ab aquella homogeneitat que 'ls caracteriza y donant una expressió ben propia á cada un dels fragments que embellían constantment ab las sevas genialitats. Aquells quatre homes de aspecte tan vulgar, de fessomia tan diferent, al comensar el seu treball y en els moments culminants de la execució semblan tenir una mateixa ánima bella y grandiosa que encomana las mes puras emocións al auditori.

Els aplausos foren abundants y ben sincers.

Felicitém al Sr. Pena pel resultat d'aquest concert, y desitjaríam que tingués ben sovint pensadas com aquesta.

N. N. N.

es humá, y es just, y poétich,
que ab sas estrofas vibrants,
s'ajunti á la cansó dolça
l'aspra cansó del Tráball.

El Tráball es Art y es Vida,
es Poesía y es Virtut.
El Tráball es Honradesa
y es Amor y Joventut.

Traballém els que som joves,
que no es hora de plegar
fins que la feyna ó las forsas
haguém del tot acabat.

Aquest any farém tres festas,
tres en un día mateix:
¡Mes de Maig, ben vingut sias,
que tens bon comensament!

Cridém units tots els homes:
¡Que visca 'l Primer de Maig!
El aquest any simbolisa
Amor, Poesía, Tráball.

PEP LLAUNÉ

AL 1.er DE MAIG DE 1904

AMOR. POESÍA. TRABALL

Las entranyas de la Terra
Mars y Abril van fecundar,
y á sa mare omplint de rosas,
te de neix 'l mes de Maig.

Fan esforços per obrirse
las corolas de las flors,
y mil poncellas humanas
mostran carícia d'amor.

Hi ha en els arbres fullas tendras,
novas cansons en els nius,
y per tot olors de vida:
Naturalesa somriu.

Ja de fret ningú tremola,
mes tampoch recrema 'l sol.
No esclata forta la vida,
pro 'l fruyt se veu que no es mort.

L'aire es suau y fresch á l'hora,
y en els camps, que s'han omplert
de rosellas, el sol daura
l'abundó del blat novell.

El cel es seré y espléndit;
han florit alguns jardins.
Els días son llarchs y alegres,
claras y hermosas las nits.

Cel y terra, bestias, plantas,
tot frisa en aquests moments,
contenintse, com en l'hora
que s'espera un naixement.

Quan aquest bell temps arriba,
y de nou floreix l'amor;
quan la terra s'engalana
ab el seu mantell de flors;

Quan sas passadas reflan
més llarch y dolç els aucells,
y quan els pobrets s'alegran
perque s'acosta 'l bon temps,

es quan la eterna Poesía
que enrotlla á tot lo creat,
ab son exemple estimula
als trovadors á cantar.

Cantém. No hi fa rés que siguin
nostres cants, pobres, mesquins...
Nó perque no sigui armónich
deixará son cant el grill.

No será, ni profanantla,
la Poesía menos gran.
Saludém-la Saludém-la:
¡Allá hont siguis, Deu te guard!

Y quan canta la Poesía
y en el seu cántich plascent
s'hi barreja de la Terra
á la Vida l'himne etern,

ESQUELLOTS

Las senyoras que durant l'estancia del rey á Barcelona tant se varen distingir ab els seus extrems y

FIGURAS BARCELONINAS

L'home del día.

NOTAS PRIMAVERALS

ab las sevas extremituts, posaren digne remat y coronament als seus entusiasmes, ab un *Missatge*, que, créguinme á mí, n' hi ha pera llogarhi cadiras, butacas y tamborets.

Y aixó que la Sra. Presidenta, al presentar-lo, se digué representant de «La Comisión de Damas pertenecientes á la alta y distinguida Sociedad Barcelonense.»

¡Pobras senyoras! ¡Quína desgracia la de que se 'ls hi haja mort l' avia!

Si la presentació fou feta en castellá, lo qu' es el *Missatge* está escrit en la nostra llengua materna; pero manejada ab tan mala sombra, que la infelís ne surt completament descalabrada.

Y després dirán que «manos blancas no ofenden.»

Aquí va un párrafo, modelo de sintaxis:

«Permeteunos *doncs*, (jo escriuria *donchs*) Senyor, que alentant aquesta falaguera esperansa preguem á V. M. que sa tornada sigui *acompanyat* de nostra aymada Reyna, á la que las catalanas son entusiasmadas de sas virtuts.»

¿Han vist may una construcció més estrafalaria?

Se coneix que á las bonas senyoras l' aplaudir els hi fa perdre l' escriure.

¡Y tant com els hi fa perdre!

Dígaho sino l' esbranzida ab que comensa. «La dona catalana que tan *xardorosament* va *ovasionar* (ab esse) vostra arribada, té l' honra d' endressar á V. M. aqueix (jo diria *aquest*) homenatge d' admiració y respecte *misatge* (també ab una esse) del entusiasme *delirant* que senten las donas de Catalunya...» «...Aqueixas (jo diria *aquestas*) son las que sentiren aquell *bull delirant* durant vostre hostatge á Barcelona.»

Massa xardor... massa bull... massa deliri, senyoras mevas.

Mirin que la seva salut ne pot venir á menos. Quan escriguin missatjes no vulguin semblar tan mascles. Y per lo que pugui ser, créguinme á mí, prenguin sarsa-parrilla.

El Sr. Boladeres se 'n ha anat á Concabella, confiant la vara als republicans.

Fora l' rey de Barcelona, fora l' arcalde de R. O.

Jo ja ho veig: D. Guillém s' estava fonent, s' estava derretint. Uns quants días més de gresca, ceremonias y neguits, y no 'n quedan més que las *patillas*.

Pero ¿per qué se 'n ha anat?

¿Per descansar? ¿Per treure's el baf? ¿O tal vegada per reforsarse á fi de que l' emoció no 'l venci 'l día que li arribi 'l títol de noblesa tan suspirat?

En un cos que no estigui en bon estat de salut y resistencia deu ser molt perillosa la transfusió de la sanch blava.

Un epissodi del viatge del rey á Mallorca:

«El Sr. Maura ha pedido á su hermano D. Gabriel que tenga preparado para el rey ensaimadas, *cocas* de Inca, aguardiente de Santa María y varias pastas del país para el almuerzo que en Palma se ofrecerá á D. Alfonso XIII.»

Tots els elements del regionalisme bucólich mallorquí.

Aixís es en Maura. A Catalunya la llengua; á Mallorca l paladar.

Espléndida corrida de toros la efectuada á Madrid el dijous de la senmana passada. Dos espasas, en

—Ja de Maig ens acaricia l' encisadó y dols oreig; ja tot floreix y tot brota...
—¡Prou que ho veig, fill, prou que ho veig!

—Si es servit: la roba d' hivern. ¿Vol fer el favor de donarme la d' estiu?

AUCELLS DE PAS

EL QUARTETO LEDA

que ha treballat últimament ab molt aplauso al *Palais de Cristal*.

Lagartijo y l' Algabeño ferits gravement, y un picador y un banderillero á l' enfermeria ab lessions menos graves.

¡Y diuhen que 'l públich estava consternat!

Pero, Srs. Taurófilos: ¿per qué hi van á veure corridas? ¿Qué serían aquestas sense 'ls alicients del hule?

Grotescas parodias sense such ni bruch. Es precis fer el cor fort y no anarse'n ab sensiblerías. Els toreros cobran bons sous pera jugarse la vida, y jugantse la vida es com distreuhen y recrean al públich. Y aquest dona mostrás de una gran inconseqüencia, al estemordirse y consternarse quan succeheix una desgracia.

Que aixó es brutal y salvatge, sí, senyors. Pero es la lógica conseqüencia de l' afició al més salvatge y brutal dels espectacles.

Assegura un periódich que 'l Sr. M' En-rich, tractava de conquistar als seus operaris pera portarlos, com un sol home, á rendir vassallatje á Toni I.

A tal efecte 'ls invitá á obrir entre ells una suscripció al objecte de subvenir als gastos del *Te-Deum* cantat á la Mercé.

Pero 'ls operaris tipógrafos, ab tota la gracia del mon, li varen *empastelar* l' original projecte.

L' arquitecte Sr. Puig y Cadafalch va obtenir en l' Ateneo de Madrit un gran *triomf*, explicant certas particularitats de la construcció de voltas, á estil catalá.

Y aixó que tingué qu' expressarse en la llengua del tirá, es á dir ab *ceceos* y *jotas* á tot pasto.

Pero en cambi 'ls operaris constructors de una volta, van treballar á la catalana manejan la paleta y 'l ciment ab gran salero.

•••

Y ara una pregunta.

Si un arquitecte madrileny vingués á Barcelona á donar una conferencia en l' Ateneo ¿sería objecte de las mateixas distincions?

Me fa falta véureho.

Alguns dels nostres arquitectes tocats del virus exclusivista, ne saben bastant del seu art.

Construheixen bé com á arquitectes; pero com á companys de causa *no edifican*.

A ca 'n Parés obra exposada aquesta senmana una colecció de dibuixos y un' altra de retratos al oli del jove artista Sr. Sardá Ladico.

Ab molt talent comensá la seva carrera, fent concebir hermosas esperansas que 's veuhen avuy plenament realisadas.

La qualitat que predomina en las sevas obras es la serietat y la conciencia. El Sr. Sardá veu molt bé 'l natural y 'l reproduheix ab una gran fidelitat que no careix de distinció y de originalitat. Altres serán mes atrevits; pero no tots arriban al grau de perfecte equilibri que revelan lo mateix els seus dibuixos que las sevas telas.

En la badía de Palma 'l rey que s' entretenía ti-

rant á las gabinas va matar de un tiro á un colom missatjer, portador de un parte dirigit al *Diari de Barcelona*.

L' Avi Brusi, com es natural, no 's queixá poch ni molt del contratemps.

Al contrari si 's pogués fer l' autopsia á lo mes recóndit del seu pensament, s' hi llegiria la següent exclamació:

—¡Quin honor ser colom missatjer, y morir de un tiro etjgat pel rey!

Visitant las covas d' Artá, D. Alfonso XIII va relliscar y va caure. La cayguda de un rey es sempre un fet que interessa á la Historia.

Ara bé ¿qui descriu ab exactitut y veritat el sucés, el corresposal telegráfic ó el corresposal postal del *Diari de Barcelona*?

Perque la versió de l' un y la del altre difereixen essencialment.

O sino jutjin per la mostra.

El corresposal telegráfic:

«Al salir D. Alfonso XIII del sitio denominado «Cuarto de las banderas,» resbaló por lo escurridizo del piso y cayó á tierra

»Todo el séquito se apresuró á levantarlo, lo cual pudo efectuar Su Majestad sin consecuencia alguna desagradable.

—Desde hoy, dijo el Monarca después de tranquilizar á todos, este sitio se llamará «Cuarto de las caídas,» y añadió D. Alfonso XIII: Era el sitio que más me gustaba.

»S. M. el Rey resultó completamente ileso.»

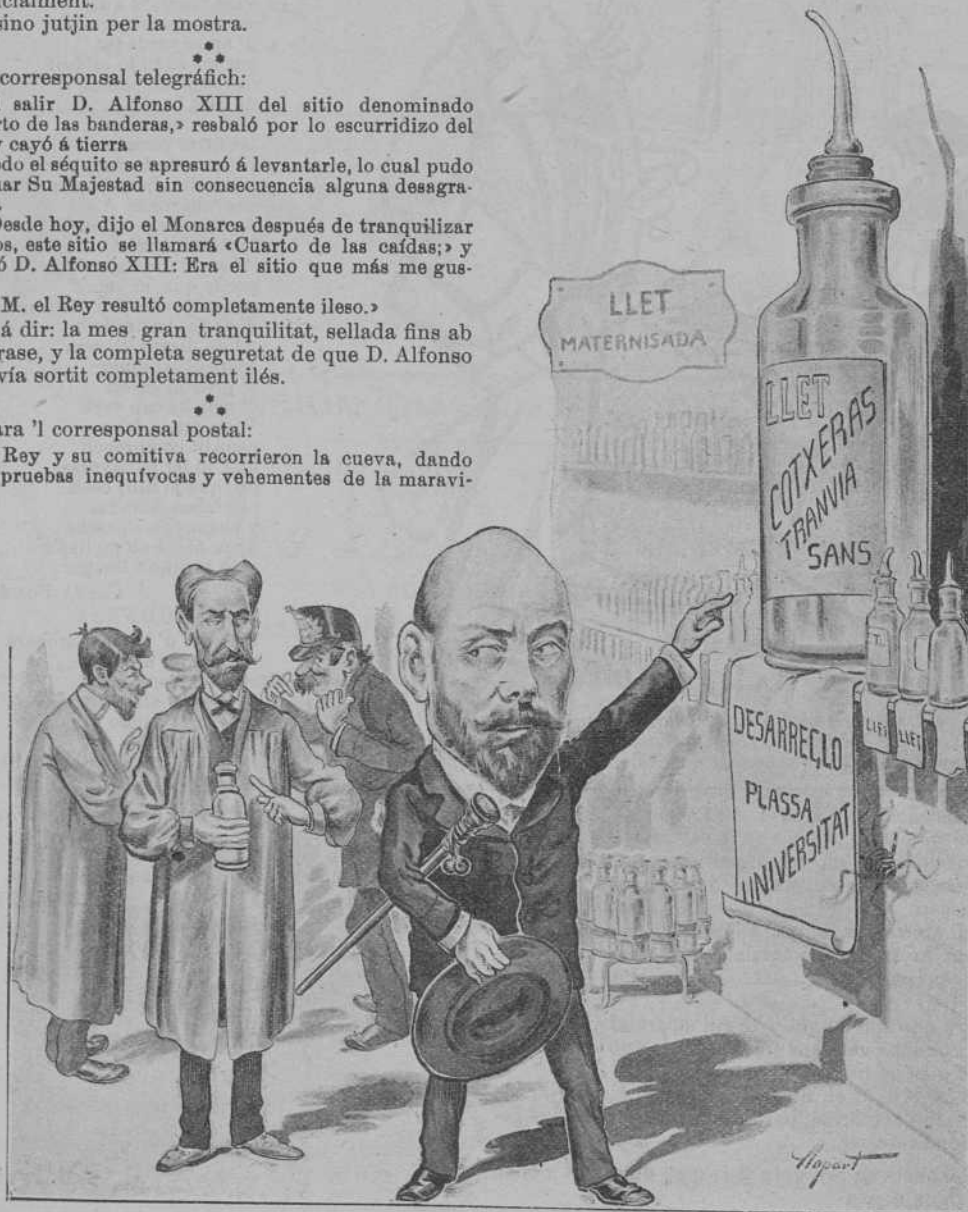
Es á dir: la mes gran tranquilitat, sellada fins ab una frase, y la completa seguretat de que D. Alfonso n' havia sortit completament ilés.

Y ara 'l corresposal postal:

«El Rey y su comitiva recorrieron la cueva, dando S. M. pruebas inequívocas y vehementes de la maravi-

lla que le causaba. Con juvenil ligereza y comentando con la mayor vivacidad todos los detalles y efectos, andaba distraído. Por efecto de las filtraciones del agua que elabora silenciosamente aquel mundo de estalactitas y estalagmitas, S. M. resbaló, sin que nadie pudiera evitarlo, cayendo sobre el costado izquierdo y dándose un fuerte golpe en la cabeza, que le dejó unos momentos sin sentido. Considérese el espanto general que se produjo en aquellas tenebrosas cavidades, en las cuales había entrado tan solo el séquito Real. El señor Maura fue presa de violentísima excitación, sintiendo todo el peso de su responsabilidad y todo el calor de su afecto personal y muy sincero al joven Monarca. El doctor Albern asistió á D. Alfonso, y momentos después pudo seguir la comitiva su excursión y salir del antro sublime para ganar la playa y regresar á bordo entre las mis-

AL DISPENSARI DEL CARRER DE SEPÚLVEDA

—¿Que vé per llet maternisada?

—¡Cá! Deixeuvos de maternisacions. Per mí la millor llet es aquesta.

EL DINERET DE LA SANTA CREU

—Vosté, senyor galán, que té la cara com un diamant...
 —¡Y ara! ¿Aont vas ab aquestas flors tan rebregadas? ¿Que son de las que 's tiravan aquests días que 'l dallonsas rodava per aquí?

mas aclamaciones y vítores. El Rey sufrió contusiones en la espalda y un chichon en la cabeza.»

Aquí no hi ha cap frase; pero en cambi 's registra un desmay, unas contusions á l' esquena y una banya al cap.

Dich aixó de la banya ab tot el respecte, per ser aquesta la traducció catalana mes exacte de la paraula *chichon*.

Y ara que qui pugui y degui aclareixi y armonisi aqueixas duas versions tan diferentas publicadas en las páginas de un mateix periódich.

Pot haverhi dret fins á cert punt á marejar als lectors del Avi Brusi, pero de cap manera á las generacions futuras.

Un sablista se presenta á la casa de un alt personatge de la banca.

El porter li sopta 'ls passos, dihentli:

—Avuy el senyor no reb.

Resposta del pretendent:

—Tant se val: mentres que dongui...

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO 1318

- 1.ª XARADA 1.ª—*Con ci-lia-do-ra.*
- 2.ª ID. 2.ª—*Fran-que sa.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Panís—Pinsá.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Tempranica.*
- 5.ª CONVERSA.—*Narcís.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Setze vuitens, una carga.*

TRENCA-CAPS

XARADA

Ara que ja es tart
 vaig reparant que
 dos-tres quart-girada
 d'amor verdader
 per mí quan jo estúpít
 devot d'un pamet
 de cara bonica
 y d'un cor masell
 las tevas paraulas
 pagava ab desdenys.

Surtint de la fábrika
 anavam solets
 á *invers-prima-quarta*
 bastant sovintet.
 Al serhi 't deixava
 per la que 'm vencé
 per la que 'm feu víctima
 d'ardits imprudents.
 ¡Quín disgut *darrera*
 rebre al sapiguer
 el próxim casori
 d'aquella cap vert!
 Vista ara la cosa
 penedit comprench
 que 'm *tot* ja llavoras,
 pro que jo mitj cech
 per falsas miradas
 y enganyosos prechs
 d'un ninot ab mollas
 vaig ser molt lleuger.

J. COSTA POMÉS

MUDANSA

Un nom d'home 's trobará
 en *Tot* ab *a*:
 desventurat qui no té
 un *tot* ab *e*:
 y si es molt fondo fá pó
 un *tot* ab *o*.

J. ROIG Y RIBAS

CONVERSA

—Ves á casa 'l sastre á durhi aquests calés, que se li deuen.

—Ara tinch feyna.

—Donchs que hi vagi 'l que t'acabo de dir.

B. MAMÉ

GEROGLÍFICH

X		X
	D	
IT	S	TI
	A	
×		×
	O	
	N	
	A	

F. JOANET

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
 Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ACABA DE SORTIR

POEMAS D' AMOR

PER **APELES MESTRES**

Un tomo en octau, Ptas. 2

ENCICLOPEDIA ILUSTRADA

LA AEROSTACIÓ | LOS RAYOS X MODERNA | Y EL RADIO

45 grabados — 14 retratos

Ptas. 0'50

— 46 grabados — 12 retratos —

Ptas. 0'50

Vient de paraitre

DANS L'AIR

PAR

A. SANTOS-DUMONT

Ptas. 7

COLECCIÓN DIAMANTE — Tomo 90

VALENTINA

NOVELA ORIGINAL POR

Laura García de Giner

Ptas. 0'50

Tres tomos esmeradamen-
te encuadrados en tela,

Ptas. 10

LA REVOLUCIÓN DE JULIO

Tomo 4.º de la serie 4.ª de

EPISODIOS NACIONALES

POR

BENITO PÉREZ GALDÓS

Ptas. 2

EL CONSEJERO

DE LOS

ENAMORADOS

El libro más útil para los jóvenes que tengan
ó deseen tener relaciones amorosas

Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franquieg al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de corren, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiicat Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixaas.

EXCURSIONISTAS EXTRANGERS

—El rey y la comitiva real ¿no estar ya en Barcelona?
—No: no mes hi hemos quedado nosotros.

del